

Uništenje torpiljarkе T-7

Torpiljarka T-7 je sagrađena u Rijeci u brodogradilištu »Ganz-Danubius« od 1914—1916. godine. Pripadala je seriji većeg broja parnih torpiljarki, koje je gradila bivša Austro-Ugarska flota za svoje potrebe na Jadranskom moru. Pod austrougarskom zastavom nosila je oznaku T-89. Imala je slijedeće taktičko-tehničke podatke: dužina 57 metara, širina 6 metara, gaz 1,5 metara, nosivost 250 tona, ukupnu jačinu mašina 5.000 KS, dva propelera, brzinu do 28 čvorova. Bila je naoružana sa dva topa od 66 mm, dva mitraljeza i sa dva dvocjevna torpedna aparata od 450 mm. Ovo je naoružanje sa neznatnim izmjenama imala sve do svoje propasti.

Učestvovala je u I svjetskom ratu, ploveći po Jadranu uglavnom u pratnji većih jedinica, patroliranje i protivpodmorničkom pretraživanju. Po završetku rata pala je u ruke Talijana, ali po Mirovnom ugovoru sa još nekoliko sličnih torpiljarki predana je novoosnovanoj Jugoslaviji. Prilikom primopredaje ustanovljeno je da su je Talijani temeljito opljačkali i da je treba generalno remontovati da bi opet pred-

stavljala neku borbenu vrijednost. U bivšoj floti nosila je oznaku T-7. Za vrijeme aprilskog rata pripadala je III torpednoj diviziji u Šibeniku. Na njoj je bio ukrcan komandant te III torpedne divizije, koji ju je prilikom početka rata napustio, navodno zbog bolesti, tako da je ta jedinica u najvažnijem trenutku ostala bez najodgovornijeg lica. U borbi nije učestvovala, osim što se sa ostalim jedinicama sakrivala po uvalicama Prokljanskog jezera i ispred Šibenika, čuvajući se avionskih napada, pošto je imala slabo i zastarjelo protivavionsko naoružanje. Poslije toga, uslijedio je pokušaj da se isplovi za Boku u cilju sjedinjenja sa ostalom flotom, koja je tamo bila skoncentrisana. Ali zbog opšteg rasula i izdaje, uspjela je doploviti samo do Milne na Braču, gdje ju je jedan dio posade napustio. Kraj rata je dočekala u Divuljama sa još nekoliko jedinica, gdje su je Talijani zaplijenili. Oni su je opremili i popunili sa svojom posadom, tako da je sada ušla u sastav njihove flote. U talijanskoj službi uglavnom je plovila na našoj obali Jadrana. Učestvovala je u pratnji raznih brodova, patroliranje, protivpod-

morničkom pretraživanju i bombardiranju partizanskih položaja. Iz sačuvanih dokumenata se vidi na primjer, da je 1. augusta 1942. godine učestvovala u noćnom patroliranju duž obale od Tivta do Splita. 31. decembra iste godine učestvovala je u pratnji konvoja motornih jedrenjaka i tom prilikom je od strane partizana zarobljen motorni jedrenjak »Istok«. To su učinili partizani Prvog mornaričkog odreda iz Podgore sa brodom »Pionir« i to na vrlo lukav način i pored pratnje od strane torpiljarke. Učestvovala je u bombardiranju Podgore i drugih mjesta Makarskog primorja. Kapitulacija Italije ju je zatekla u Gružu, gdje su je preuzeli Nijemci. Neko vrijeme je bila u njihovim rukama, a 8. februara 1944. godine Komanda njemačke mornarice je odobrila, da se preda t. z. NDH, koja će je popuniti sa posadom, ali da služba veze na brodu bude u rukama njemačkih mornara. Torpiljarka se tada nalazila u Šibeniku gdje se opremala i pripremala za isplavljenje put Trsta, gdje je trebala biti remontovana i prenaoružana. Dok je bila u Šibeniku partizanski obavještajci su stupili u vezu sa nekim članovima njene posade s ciljem, da se pripremi prelaz torpiljarke na stranu NOV. Taj bi se prelaz imao izvesti, kada torpiljarka isplovi iz Šibenika, a izveli bi ga članovi posade simpatizeri NOP, koji bi preuzeli vodstvo broda u svoje ruke, i umjesto u Trst okrenuli bi put Visa. Bile su ugovorene i neke pojedinosti. Preko veze o ovome je izvišten Štab III pomorskog obalskog sektora, koji se tada nalazio na Dugom Otoku. Radi toga je Štab III POS-a održao 9. aprila sastanak, na kojem je, na osnovu prethodno dobivenih obavještenja o isplavljenju T-7 iz Šibenika i kontaktiranja sa nekim članovima njene posade, odlučeno u detalje, na koji način će se postupiti ukoliko dođe do prelaza torpiljarke na stranu NOV. U cilju izvršenja ovog zadatka upućen je u Žirje načelnik Štaba da organizira prihvati i sprovođenje torpiljarke. Štab III POS-a u izvještaju Štabu mornarice NOVJ od 13. aprila 1944. godine, izvještava da su dobili obavještenje o mogućnosti predaje neprijateljskog broda. Kao uslov za predaju treba da ih sačeka jedan naš NB i ispali jedan rafal iz teškog mitraljeza. Štab III POS-a 27. aprila izvještava Štab mornarice, da je 17. aprila dobijena obavjest, da konspiracija posade T-7 nije na visini i da je čitav pokušaj prebjegavanja vjerovatno kompromitiran, te da izgleda da će Nijemci ukrcati na torpiljarku više pripadnika svoje mornarice, a možda će ukrcati i čitavu novu posadu. 3. maja Štab III POS-a depešom br. 307 javlja Štabu mornarice, da se očekuje isplavljenje T-7 slijedeće sedmice i da znaci ostaju isti kako je odredio Štab mornarice, kao i sve ostale upute, a da će možda torpiljarku pratiti njemački patrolni čamci pravo iz Šibenika za Trst i stoga je potrebno da saveznički patrolni čamci patroliraju na pogodnoj liniji. U depeši se također kaže da na T-7 može doći do borbe. Međutim, T-7 je isplovila tek krajem juna. Kompromitovana posada nije se usudila da ostane na brodu i 12. juna prebjeglo je u partizane 11 članova posade. Poslije toga Nijemci su svu ostalu posadu razoružali i zatvorili. Na torpiljarku su ukricali novu posadu, ali opet pretežno iz redova pripadnika domobrana. Valjda su sada konačno bili sigurni i T-7 je isplovila navečer 24. juna iz Šibenika u pratnji njemačkih torpednih čamaca S-154 i S-157, koji su bili iz sastava 7. flotile. Oko jedan sat poslije pola noći 25. juna njemački torpedni čamci su uplovili u Zadar, ali bez torpiljarke. Torpiljarka je putem potopljena od strane britanskih topovnjača. O tome u engleskim izvorima piše slijedeće:

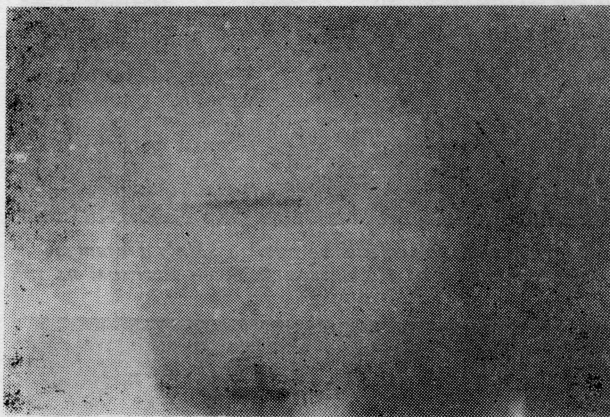
»24. juna isplovio je komandant 57. divizionu u patrolisanje na MGB (motor gun boat — motorna topovnjača) 662 sa MGB 659 i MTB (motor torpedo boat — torpedni čamac) 670. Ušli su u Murtersko more te plovili pored obale na 90 metara sa brzinom od 8 čvorova pravcem sjevero-istok. Oko 22,00 sata opažen je veliki trag dima prema jugu i ubrzo zatim osmotren je brod sa dva dimnjaka i niskim bokovima, koji je plovio u sjeverozapadnom kursu sa oko 12—14 čvorova. Bligh — komandant divizionu je konstantovao, da je to ratni brod, vjerovatno T-7 o kojem se mnogo govorilo. Naređeno je MTB-670 da izvrši torpedni napad. Međutim, oba ispaljena torpeda sa njega su promašila i eksplodirala su na Kukuljarima (otočić) pozadi krme neprijatelja. Poslije ovoga MGB-662 i MGB-659 su okrenuli prema sjeveru, povišili brzinu na preko 20 čvorova i započeli lov. T-7 je izbacivao mnogo iskara i dima. MGB su vozili tako da prođu neprijatelja sa njegove unutarnje strane prema

obali, a bili su postrojeni u blagoj stepenoj liniji u lijevo sa MTB-670 u brazdi neprijatelja. Na oko 130 metara T-7 je otvorila vatru na MGB-662 iz krmenog topa. Nato su MGB iz svojih topova izbacili sve što je bilo moguće i za pola minute T-7 je bila u plamenu. Oštro je promijenila kurs u desno i vozila pravo na obalu pri čemu je promašila MGB 662 za oko 1,5 metra i time dala priliku da se vjerovatan identitet očigledno utvrdi. Čamci su smanjili brzinu i došli u paralelan kurs nastavljajući gađanje u vodenu liniju neprijatelja, ali T-7 je udarila u obalu Murtera sa nešto više od 12 čvorova brzine. Kako je postojala mogućnost da eksplodiraju kotlovi i municijske komore MGB-659 je ostao vani, nekoliko kabela daleko, dok su ostali čamci tražili naokolo preživjele. U međuvremenu je na T-7 nastalo zatišje i MGB-662 je prišao uz bok. Izvršeno je temeljito pretraživanje kroz čitav brod. Pronađena su i prenijeta 3 ranjenika. Voda je ulazila u svako odjeljenje i brod se sve više naginjao na lijevu stranu. Prvi oficir iskrcao se na Murter sa malim naružanim odjeljenjem i pronašao je na kopnu još pet članova posade T-7 od kojih su bili četvorica ozbiljno ranjeni. Ali prije nego se moglo ove ljude prebaciti na MGB-662 trojica ranjenih zarobljenika potvrdili su, da su ovdje bila dva eskortna broda, te su se radi toga obe topovnjače, povukle prema moru, ostavljajući MTB-670 da preuzme ostale zarobljenike. Ali je ova situacija očigledno okuražila članove posade T-7, jer se ona četiri ranjenika nisu mogla pronaći. Sva tri čamca su ispalila nekoliko plotuna u vodenu liniju i otplovila za Komižu.»

Tako govore britanski izvori o uništenju T-7. Njemački torpedni čamci, koji su je pratili, nisu joj uopće pružili pomoć.

2. jula 1944. štab za vezu mornarice NDH izvjestio je o potapljanju T-7 njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj. U izvještaju se navodi da je uništena T-7, da je spašeno ukupno 21 lice posade, od kojih su 11 bili ranjeni, a da su iz mora izvađena tri poginula. Također je na brodu nađen mrtav komandant poručnik b. b. Ivan Lotz i 5 mornara, a nestalo je 5 mornara.

Tako je završila svoj put T-7, koja je mogla uz malo odlučniju i konspirativniju posadu preći na stranu NOVJ. Ali to se nije desilo. Ostala je na hridinama Murtera, kao svjedok kraja, koji je ubrzo došao. Poslije rata je razrezana i pretvorena u staro željezo.

T-7 u vožnji ispred Podgore 1942. godine

Bez tebe

Zar može biti dan bez tvojih očiju?
Ovo je samo vrijeme koje protiče
Kroz prste prolaznika.
Ovo je trenutak doba bez sunca u krošnjama.
Moje misli su rasute magle nad morima.
I stotinam očiju imam koje odlaze.
Traže te i ne vraćaju se.

Ne krivim tebe za ovaj dan bez sunca
utopljen u krčljave grudi vremena.
Život prečesto sije zrnje bola po stazama.

Radmila VRAPČEVIĆ, Rijeka